

fills de la gran família treballadora. Però el seu afecte envers el proletariat mundial, els desheredats, no li excloïa ni li minvava en res el seu intens amor envers Catalunya, la seva pàtria.

Gatja per una absoluta llibertat nacional que reportés a l'obrer una plena llibertat social.

Era bona i volia el bé dels humans. Era patrota i volia el bé de la Pàtria.

D'ella són aquestes paraules que transcrivim: « Joventuts de Catalunya; joves anarquistes, socialistes i nacionalistes: l'enemic està enfront. Unim-nos estretament en la lluita, i després, democràticament, complint la voluntat del poble, acordarem les formes de viure en què s'ha de regir la societat ».

Lina Odena estimava Catalunya, estimava la llibertat, estimava els obrers. L'atzar la dugué lluny de la Pàtria, quan la reacció espanyola preparava la tragèdia que estem vivint. Però fidel a la idea que sempre l'havia guiada, en terres andaluses defensà els drets de l'obrer lluitant contra els tirans. Al costat dels aspres treballadors andalusos plantà cara als militars i « señoritos », sabent que a Catalunya la reacció

havia estat vençuda. Esperava poder retornar a la Pàtria. Fruïa amb desig de respirar l'aire lliure de la terra dels seus amors.

Però a Andalusia la reacció guanyava peu. Lina no podia abandonar aquells camperols, miserables, explotats, que veïen en ella com una espècie de fada alliberadora.

I no pogué retornar a Catalunya. En un combat heroicament sostingut contra forces molt superiors, ella i els seus companys es vegeren envoltats per l'enemic. Aconsegui convèncer els altres lluitadors que s'escapessin mentre ella protegia llur retirada. Després, essent l'enemic a poques passes, amb la seva pròpia pistola es disparà un tret al front.

Lina Odena no pogué retornar a la Pàtria a respirar-ne els aires que ella creia lliures. Però la joventut catalana, aquesta joventut comprensiva que sap estimar les valors en la pròpia essència, sabrà fer honor també a la gloriosa lluitadora catalana, que allà en terres andaluses sabé lluitar i morir per la sagrada causa de la llibertat.

JOAN BERTRAN I DEU

Guerra

Els catalans de l'altra banda

Ens anem a referir, no als descastats que han abandonat la pàtria catalana per anar a conivir amb els opressors tradicionals de la nostra terra, sinó als que les vicissituds de la guerra que sostenim contra la barbàrie medieval els ha portat a la trista situació de súbdits de la facció.

Possiblement, el que volem dir ací no descobrirà res de nou als ulls del lector, que ja coneix la part activa que la població civil catalana ha pres en la victòria republicana de l'Ebre, confessada aquesta pels mateixos facciosos. Però volem aprofitar les dades que sobre aquest particular ens han proporcionat la totalitat dels soldats rebels que s'han passat darrerament als nostres rengles pel front de l'Est.

Aquests soldats, entre els quals n'hi ha d'Euscadi i Astúries, de Mallorca i d'altres regions espanyoles, ens han parlat de la manca de menjar i de moral entre la població civil sotmesa a Franco, del despotisme dels italians i alemanys i de la brutalitat dels moros, de l'escassetat de robes i calçat, de la mala collita d'enguany degut als temporals d'aigua, del nombre d'antifeixistes indiferents i cansats de la guerra que, en gran majoria, existeixen a les files faccioses i que no es passen a les nostres degut al terror i als serveis de vigilància i repressió que efectuen els falangistes i moros, i, per fi, amb absoluta unanimitat, ens han parlat aquests nous soldats de la República, de la resistència passiva dels catalans de la zona envaïda.

Aquesta hostilitat de la nostra gent es fa ben palesa als ulls dels soldats de Franco. La població civil no els adreça mai la paraula ni els atén en les seves preguntes. Les famílies es mantenen tot el dia tancades en les seves llars i les noies giren les seves espatlles, amb menyspreu, als components, amb galons o sense, de l'Exèrcit feixista. A més a més, no amaguen la convicció de què aviat seran alliberats per les nostres forces.

Es veritat, també, que molts dels nostres germans paguen amb la seva

llibertat aquest esperit de rebellia. Les presons de Lleida són plenes d'homes, dones i fins i tot infants, de Balaguer, Tremp, Sort, Menàrgers, Corbins, etc. El militarisme feixista està indignat davant d'aquesta indiferència, trobant-se en un ambient enarrit que els fa impossible el sentir-se satisfets de la conquesta i reaccionen no deixant parlar l'idioma català entre els soldats i la població. Els capellans, que a la zona facciosa tenen assignada una tasca similar a la que realitza en el nostre Exèrcit el Cos de Comissaris, amb l'única diferència que aquells no s'atreixeixen a anar a les trinxeres, en els seus sermons dominicals durant les misses de campava, a les quals malgrat l'obligació que hi ha d'assistir-hi, molts caps falangistes ho sabotegen impedint que ho puguin fer llurs soldats, no és cansen de recomanar l'odi i la lluita a mort contra els sentiments nacionalistes.

Els nostres pagessos no volen vendre res als facciosos si no és cobrant en metàl·lic, car, no concedeixen cap valor al seu paper moneda. Els comerciants han tancat les botigues al·legant el perill que suposa la proximitat amb el front de lluita.

Aquests fets que relatem, tots ells sabuts de manera directa i que responen a una probada i absoluta veritat, demostren com per mitjà de tots els procediments, el poble català té uns sentiments tradicionalment antifeixistes i posa de relleu, una vegada més, que un poble com el nostre no es sotmet mai a cap mena de tiranies.

Els catalans treballem i lluitem des de la zona lleial, els nostres germans ho fan des de la zona sotmesa, pel total alliberament de la terra catalana i de les altres terres d'Ibèria de les petjades del monstre del feixisme invasor. Un poble com el nostre pot, circumstancialment, restar lligat i oprimat, però, a la curta o a la llarga, serem la ruïna i la caiguda de l'opressor.

J. SERRA GASULLA

Front de l'Est, setembre del 1938.

Revalorem-nos

Les mans crispades pel dolor, el rictus de la faç ert; alt el puñy, geia a terra amb la mà apretant-se el cor.

La metralla enemiga havia abastat la seva vida de 24 anys i exhalava els darrers batecs. Fou recollit pels camillers que el dugueren al lloc d'urgència. Res, s'hi podia fer. Ens deixava.

En tot moment havia conservat la raó i la paraula. No ploren — ens deia —. La meua sang germinava i nous plans con rublerts de rebellia s'alçaran contra l'invasor.

La vida era a la seva fi.

En darrer i suprem esforç provà d'alçar-se de la llitera i digué casi imperceptible, com una remor somorta: « Visca

Catalunya lliure ». I reboté el seu cos damunt la lona i el seu cap sense control es despenjà al costat.

Un català és morí. Una joventut existència ho cedia tot en holocaust de la llibertat.

El que sempre havia combatut l'Espanya tradicional, deixava d'existir lluitant conjuntament amb els espanyols que de manera incomprensible feien duradora la injustícia dels monarques borbònics.

Un català més que s'ajuntava a la processó immortal dels herois que en els fronts de Catalunya i en els d'Espanya han caigut per a foragitar del sol peninsular a l'invasor cruel i despòtic.

Processó compacte d'ànimes, que fruï-

ran l'espectacle sublim de la deslliurança de la seva Pàtria catalana.

La nostra terra, podrien arribar, pel dret de la força, a posseir-la, però, el nostre esperit no l'hauran.

El front català, de Buda a la Vall d'Aran, està defensat pels seus braus fills que, junt amb els de tots els punts de la Península lluiten i barren el pas a l'enemic estranger que ja està ansiant posar l'altra petja terra endins per a subjugar-nos i eliminar el nostre pensament i el nostre intel·lecte.

Però, ells no compten, pel que es veu, en la nostra ferma voluntat de vèncer i en la fortitud del nostre braç jove.

Hem lluitat sempre per la justícia i per la llibertat i seguirem lluitant fins a la fi.

La Catalunya rebel del 14 d'abril, igual que la del 6 d'octubre, no permetrà aquesta vegada que, amb la traïdoria del 19 de juliol, assoleixin el seu govern la nefasta nissaga dels vells militars, ni la dels capitalistes, ni de la clarecia podrida i anticristiana que voldria tenyir les nostres valls i planes, les nostres ciutats i pobles amb la sang nostra.

La fe cega en el triomf és la millor arma que ens manté per a la pròpia superació.

Les darreres frases del company caigut haurien de fer néixer en tots els pits els batecs accelerats d'ajudar a la Pàtria. Cal que els esperits es sollevin la càrrega de la desesperança i com en temps de pau preterits, treballin sense descans, per a la recuperació, en unió fraterna i inabitable de tot Catalunya.

DE LA RERAGUARDA AL FRONT

LLETRES AL MEU GERMÀ

V

Estimat Pere:

En una de les meves lletres anteriors feia esment del sacrifici d'anar a la guerra, que no és igual per a tothom i en glosar aquest tema, esmerçaré la meua lletra d'avui.

Evidentment hi ha moltes menes d'anar a la guerra, car no és pas el mateix patir les inclemències del temps al front i el perill de les trinxeres a restar a ciutat prestant servei amb exactes incomoditats que les que la guerra motiva per a tots els ciutadans, combatents o no; tampoc no són iguals les càrregues econòmiques que pesen damunt de cada soldat, per raó de llurs obligacions, principalment de caràcter familiar. Establím, però, per a fer aquests comentaris una base: la de tots els incorporats a l'exèrcit i, per tant, depenents del Ministeri de Defensa i acceptem l'edat de cada combatent com a tipus per a suposar les obligacions que recauen sobre cadascú i que fan referència especialment a la respectiva llar.

Si el fet d'incorporar-se a l'exèrcit suposa en totes les èpoques un trencament — si bé transitori — de les habituds personals i de les tasques professionals, és evident que hi ha molta diferència, segons s'escaigui el cas, en un jove de 20 anys o en un home ja fet de 36 o més anys, car en els primers el servei militar és cosa prevista i hom espera normalment l'haver complert els deures militars per a portar a cap empreses que senten gairebé sempre una estabilitat en el seu futur; mentre que en el segon cas, les responsabilitats concretes són extraordinàriament majors. A major abundament encara, cal tenir en compte que les forces físiques no són pas les mateixes, ço que vol dir que per a igual tasca és necessari un esforç superior. Si en aquests aspectes he palesat ja, unes diferències, encara existeix una desigualtat ben manifesta en tocant a la percepció de la quantitat de 10 pessetes diàries que, en concepte de gratificació, perceben tots els que són solament soldats, tant si són pares de família com no, sigui la que es vulgui la seva edat.

Tu et trobes, en l'esmentat fins ara, en el pitjor de tots els casos; però, encara hi ha més que revela la desigualtat del sacrifici i que per tant fa més meritòria la teua aportació a la lluita.

Si bé no existeix cap disposició amb força d'obligar, per la qual els patrons hagin d'abonar als obrers incorporats les diferències entre el que cobren a l'exè-

A la reraguarda: infants i dones, homes no mobilitzats, revaloren la Pàtria; honorant la seva llengua, la seva cultura i la seva economia.

En el front: nosaltres ja us defensem de la incivilització i del crim.

Concòrdia amb tots els pobles peninsulars. Però també igualtat en el dret i en el deure.

La sang de les vides germanes, vessades en les ciutats i les viles, i en els fronts, ens exigeixen sacrificis sobre-humans.

Siguem dignes dels moments històrics.

ANTONI SERRA I GARCIA

El que no han sabut o volgut fer els governs, hauran de fer-ho els pobles seguint el nostre exemple

cit i el que com a salari professional els correspondria, és cosa sabuda que — amb molt d'encert al meu entendre — es seguit per la immensa majoria dels patrons — individuals o col·lectius —, i consegüentment, aquells que treballaven amb un salari fix, cobren avui, entre el que perceben de l'exèrcit i del seu patró, el muntant que cobrarien si treballessin en les seves tasques habituals. Ara bé, tu, petit patró, que has aconseguit l'emancipació sense haver deixat d'ésser mai treballador com el que més, — si bé moltes vegades amb menys guany — i que a costa de treballar moltes jornades sense limitació d'hores i a l'haver passat moltes encoixes, conseqüents muntar un taller que a l'incorporar-te a l'exèrcit, vares haver de tancar, tens únicament les 10 pessetes diàries, pelades, per a subvenir les necessitats de la teua llar i amb ella a la teua muller i al teu fill, que per la seva edat necessita més atencions que no una persona gran.

Aquests sacrificis, però, no t'han de doldre i no pas precisament per a esperar-ne una recompensa, sinó que per no trencar el que en tu és norma: la satisfacció del deure complet i la de la pròpia consciència en saber que contribueixes en una proporció no petita, a la millor situació de justícia i de llibertat de les generacions futures i especialment a la immediata que és la del teu fill.

No és el meu propòsit el convèncer-te de quelcom que ja sé és íntimament en tu, sinó que, a l'escriure-ho, ho he fet amb la intenció de que serveixi per a mediació, sinó totalment de conformació, a aquells que es troben en iguals circumstàncies que tu i per a, amb la seva divulgació, fer comprendre a aquells que no es troben en les teves circumstàncies que hi ha qui col·labora a la lluita, en situació d'inferioritat a ell. A la Pàtria, la fan gran, més que ningú, els herois anònims i són els seus fills més modestos — moltes vegades — els més herois, sense oblidar que l'heroisme no és exclusiu d'aquells que donen la vida, sinó que també, herois són, aquells que tot hi estant disposats a donar-la, saben servir-la i suportar tots els quantiosos sacrificis necessaris per a, sense perjudici dels resultats, aportar constantment la seva col·laboració a l'esdevenidor de la seva única Pàtria, en el nostre cas, de Catalunya.

Cordialment t'abraça, el teu germà,
9 d'octubre 1938. RAMON